

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะของการศึกษาสำรวจ (Survey Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นจากชั้นเรียนภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ.2530-2533 จำนวน 2,253 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นจากชั้นเรียนภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ.2530 - 2533 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (อ้างใน ประคองกรรณสูต, 2528) เมื่อยอมให้ความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อน

$$n = \frac{2,253}{1 + 2,253(.05)^2}$$

$$= 341$$

และเนื่องจากการเก็บข้อมูลใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจักต้องส่งแบบสอบถามให้มากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงจะได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาในขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงขยายการสุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็น 2 เท่า เป็น 682 คน โดยคิดว่าการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จะได้กลับคืนมาเพียงร้อยละ 50

1.2 การสุ่มตัวอย่าง หลังจากที่ได้กำหนดขนาดและขยายกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นจำแนกตามปีที่สำเร็จที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สำเร็จ	ปี 2530	ปี 2531	ปี 2532	ปี 2533			
หลักสูตร							
ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
เกษตร 112	33	69	21	76	24	87	27
ครบวงจร							
วิชาชีพ 519	158	425	128	444	134	518	157
ระยะสั้น							

2. ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

2.1 ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายหลัก ได้แก่บ้านคลองไก่อ่เถื่อน หมู่ที่ 5 ตำบลไทยอุดม อำเภอลองหาด จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 2 คน และบ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 5 ตำบลตาพระยา อำเภوتاพระยา จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 3 คน เหตุที่เลือก 2 หมู่บ้านนี้ เนื่องจากทั้งสองหมู่บ้านเป็นทั้งหมู่บ้านป้องกันตนเองบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (ปชด.) และหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง(อพป.) ซึ่งอยู่ติดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และได้รับผลกระทบจากการเข้ามารุกรานของชาวเขมรอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยสำรวจแล้วพบว่าทั้งสองหมู่บ้านยังมีนักศึกษาที่สำเร็จการฝึกอบรบวิชาชีพจากศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลชัดเจนกว่าหมู่บ้านที่ไม่ค่อยมีนักศึกษาอยู่ในพื้นที่

2.2 ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายทั่วไป ได้แก่ บ้านคำเจริญ หมู่ที่ 10 ตำบลท่าเกษม อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 3 คน เหตุที่เลือกหมู่บ้านนี้เพราะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ปกติซึ่งอยู่ใกล้ที่ตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี และมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรบวิชาชีพได้ง่ายที่สุด ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปี พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ ผู้วิจัยสำรวจแล้วพบว่ามีนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรบวิชาชีพมาจากหมู่บ้านนี้เป็นจำนวนมาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้สำเร็จหลักสูตรดังนี้
  - 1.1 ผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจร
  - 1.2 ผู้สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลของโครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา 4 ด้านดังนี้
  - 2.1 ด้านการประกอบอาชีพและเพิ่มพูนรายได้
  - 2.2 ด้านความผูกพันในท้องถิ่น
  - 2.3 ด้านการศึกษาต่อเนื่อง
  - 2.4 ด้านการเป็นผู้นำและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตร
ครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จากชั้นเรียนภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทย
บริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2530 - 2533 ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 682
คน และแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำท้องถิ่นจำนวน 8 คน

1. ลักษณะของเครื่องมือ

1.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างเอง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ
(Check List) ประกอบด้วย คำถามดังนี้ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ปีที่
สำเร็จการฝึกอบรม หลักสูตรที่สำเร็จ ประเภทของหมู่บ้านที่นักอาศัยมีจำนวนคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น การฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นแบบ
เลือกตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-end) โดยมีเนื้อหาคำถาม ดังนี้ ความ
พึงพอใจจากการฝึกอบรม ความพร้อมของครูผู้สอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การนำไปใช้ประโยชน์
ในท้องถิ่น กิจกรรมเสริม การปรับปรุงการจัดฝึกอบรม มีจำนวนคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับผลของ โครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎร
ไทยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมี
เกณฑ์ให้ผู้ตอบ พิจารณา ดังนี้

มากที่สุด คะแนน 5 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นมากที่สุด
มาก คะแนน 4 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นมาก
ปานกลาง คะแนน 3 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นปานกลาง
น้อย คะแนน 2 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นน้อย
น้อยที่สุด คะแนน 1 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นน้อยที่สุด

สำหรับขอบเขตของผลที่ศึกษา 4 ด้าน คือ

1. ด้านการประกอบอาชีพและเพิ่มพูนรายได้
2. ด้านความผูกพันในท้องถิ่น

3. ด้านการศึกษาต่อเนื่อง

4. ด้านการเป็นผู้นำและเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน

ผู้วิจัยได้นำผลแต่ละด้านมาแยก เพื่อหาเนื้อหาคำถามที่แสดงถึงผลในด้านนั้น ๆ ด้านละ 10 ข้อ มีจำนวนคำถามทั้งหมด 40 ข้อ

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างเอง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบเติมคำ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้ ชื่อ นามสกุล อายุ ตำแหน่ง หรือ สถานภาพผู้นำ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ประเภทของหมู่บ้าน มีจำนวนคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพรวมโครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนบริเวณชายแดน ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (Open-end) ประกอบด้วยคำถามการจัดทำโครงการ ความเหมาะสมของหลักสูตร ต่อสภาพท้องถิ่น มีจำนวนคำถามทั้งหมด 3 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับผลของโครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (Open-end) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในฐานะผู้นำท้องถิ่นและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้สำเร็จหลักสูตร เกษตรกรบวจร และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น มีจำนวนคำถามทั้งหมด 4 ข้อ

2. วิธีสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของโครงการการศึกษาออกโรงเรียนด้านอาชีพ และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

2.2 นำโครงร่างเครื่องมือ (แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์) ที่สร้างเสร็จ ไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่าน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ ตรวจสอบแก้ไขด้านเนื้อหาภาษาและสำนวนที่ใช้เครื่องมือให้ชัดเจนและเข้าใจยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถาม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขความตรงเชิงเนื้อหา โดยการสร้างแบบตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตัดสินข้อความนั้นอยู่ในเกณฑ์อะไร พร้อมทั้งเขียนคำแนะนำปรับปรุงแบบสอบถามดังกล่าว (ตัวอย่างแบบตรวจให้คะแนนปรากฏในภาคผนวก ง.)

2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาแล้ว ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเพิ่มเติมอีกครั้ง

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชากรที่ใช้ทำการ ศึกษาจริง จำนวน 20 คน

2.6 นำผลการทดลองมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเฉพาะตอนที่ 3 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของ ครอนบาช (อ้างในประคอง กรรณสูต, 2528)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าความคงที่ภายในที่ใช้ประมาณค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

s_x^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อในแบบสอบถาม

และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม = 0.912 ซึ่งสูงพอจะเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สํารวจรายชื่อและที่อยู่ของผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจร และหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นจากชั้นเรียน ภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราชภัฏไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2530 - 2533 จากงานทะเบียนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราชภัฏไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรีที่ได้รวบรวมไว้

3.2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปตามรายชื่อและที่อยู่ของผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘82 ฉบับ ด้วยตัวเองเมื่อวันที่ 27-29 สิงหาคม พ.ศ. 2535 โดยแบบสอบถามได้แนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้อํานวยการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราชภัฏไทยบริเวณชายแดนจังหวัดปราจีนบุรีไปด้วยและด้านหลังแผ่นสุดท้ายของแบบสอบถามทุกฉบับ ผู้วิจัยได้พิมพ์ชื่อที่อยู่ของผู้วิจัยพร้อมติดแสตมป์เรียบร้อย เพื่ออํานวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามในการส่งแบบสอบถามกลับคืนให้แก่ผู้วิจัยหลังจากที่ตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเวลาการส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วย คือ ภายในวันที่ 30 กันยายน 2535 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประสานงานขอความร่วมมือครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วย

3.3 ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถามทางจากผู้ที่ยังไม่ตอบกลับคืนมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2535 อีก เนื่องจากได้รับแบบสอบถามครั้งแรกกลับคืนมาน้อยและผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาต่อไปอีก 20 วัน จากนั้นจึงได้รวบรวม แบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมาทั้งหมดรวมทั้งจากที่ได้รับกลับคืนจากครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา อีกรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ทั้งสิ้น 577 ฉบับ ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการและจำแนกตาม หลักสูตรและปีที่สำเร็จตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับกลับคืนจำแนกตามหลักสูตรและปีที่สำเร็จของ
ตัวอย่างประชากร

ผู้สำเร็จ หลักสูตร	ปี 2530		ปี 2531		ปี 2532		ปี 2533	
	จำนวน ที่ส่ง	จำนวน ที่กลับคืน	จำนวน ที่ส่ง	จำนวน ที่กลับคืน	จำนวน ที่ส่ง	จำนวน ที่กลับคืน	จำนวน ที่ส่ง	จำนวน ที่กลับคืน
เกษตร	33	32	21	19	24	23	27	23
ครบวงจร								
วิชาชีพ	158	100	128	120	134	114	157	146
ระยะสั้น								

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป spss-x (Statistical Package For the Social Science Version-x) วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบ โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับฝึกอบรมวิชาชีพโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและวิเคราะห์ความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด (Open - end) โดยการแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายสรุป
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านผลของ โครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ไทย-กัมพูชา ของผู้สำเร็จหลักสูตร เกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยการหาค่า

เฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีคะแนน 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด = 5

มาก = 4

ปานกลาง = 3

น้อย = 2

น้อยที่สุด = 1

เมื่อได้คะแนนแล้วผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวไปหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายต่อคะแนนที่กำหนดดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติในข้อความนั้นน้อยที่สุด

4. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยผลของ โครงการศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณไทย - กัมพูชา ระหว่างผู้สำเร็จหลักสูตรเกษตรครบวงจรและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในแต่ละด้านโดยใช้ค่า t - test ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำท้องถิ่นทั้ง 8 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและคำหลักในผล 4 ด้าน แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยายสรุปเชิงคุณภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย